

Juridische borging transformatorhuisjes

Eindresultaat

Inhoud

/ 1	Situatiebeschrijving	5
1.1	Uitgangspunten	5
1.2	Vormen van juridische borging	7
1.3	Huidige praktijk en signalen over knelpunten	8
/ 2	Analyse	11
2.1	Borging belangen in publiek- en privaatrecht	11
2.2	Conclusie	13
/ 3	Oplossingsrichting	15
3.1	Uitgangspunt oplossingsrichting	15
3.2	Regieartikel gemeenten	15

10 april 2024

Het voorliggende stuk is opgesteld in opdracht van een gezamenlijk stuurgroep met deelname van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Gemeentelijk Platform voor Kabels en Leidingen (GPKL), Enexis, Liander en Stedin.

Auteurs: Stephan Brandligt en Erwin de Craen (Andersson Elffers Felix)

/ Introductie

Aanleiding

Gemeenten en netbeheerders staan voor een grote gezamenlijke opgave om het elektriciteitsnet te versterken, beide vanuit eigen rollen en wederzijds afhankelijkheid in het realiseren van die opgave. Deze opgave kent een grote ruimtelijke component. Zo moeten er de komende jaren ca. 50k transformatorhuisjes in Nederlandse gemeenten worden bijgeplaatst, veelal in de reeds drukbezette openbare ruimte.

De juridische grondslag en voorwaarden op basis waarvan deze transformatorhuisjes, of middenspanningsruimtes (MSR), worden geplaatst op gemeentelijke grond, is een punt van discussie en heeft in meerdere gevallen geleid tot oplopende discussies en knelpunten in de samenwerking tussen gemeenten en netbeheerders. Hiermee loopt de opgave vertraging op en bestaat het risico dat toekomstige situaties niet goed geborgd worden voor beide type organisaties: netbeheerders (distributiesysteembeheerders) en gemeenten.

Afbakening scope

- ▶ We hebben het over het plaatsen, houden en eventueel verplaatsen van middenspanningsruimten (MSR), ook wel transformatorhuisjes genoemd, op openbare gronden in eigendom van gemeenten. De inplande installatie is conform artikel 1 Energiewet en Elektriciteitswet onderdeel van het energiesysteem en eigendom van de betreffende netbeheerder.
- ▶ Het gaat de MSR zelf (9-15m²) en de ruimte eromheen waar gebruik van wordt gemaakt (variërend van 12-30m²). Grotere onderstations, verdeelstations en de kleinere energiekastjes vallen niet binnen de scope van dit proces.
- ▶ Het gaat om het juridisch borgen van de duurzame plaatsing van nieuwe en uit te breiden transformatorhuisjes. Het vinden van een geschikte locatie, de ruimtelijke inpassing, de buurtaanpak, het eventueel betrekken van omwonenden en andere processtappen van het plaatsen vallen niet binnen de scope van dit proces.

Proces

- ▶ In dit traject werken vertegenwoordigers van gemeenten (VNG en GPKL) en de regionale netbeheerders toe naar oplossingsrichtingen. Dit proces is onafhankelijk begeleid door Stephan Brandligt en ondersteund door Erwin de Craen (AEF). Afgelopen maanden is gesproken met verschillende stakeholders binnen netbeheerders en verschillende gemeenten, GPKL en VNG en zijn relevante stukken ingezien.
- ▶ Dit traject is voorgezeten door een stuurgroep waarin de VNG, GPKL, Liander, Enexis en Stedin op bestuurlijk niveau zijn vertegenwoordigd. Aanvullend is een werkgroep samengesteld met een vertegenwoordiging van bovengenoemde partijen die de inhoudelijke inbreng heeft aangedragen ten behoeve van het voorliggende eindresultaat.

Leeswijzer

1. Situatiebeschrijving
 2. Analyse
 3. Oplossingsrichting
- Bijlagen: Regieartikel gemeenten; Stappenplan t.b.v. escalatie; Toelichting kostenopgave

/ 1 Situatiebeschrijving

1.1 Uitgangspunten

Rollen en verantwoordelijkheden netbeheerders en gemeenten

Netbeheerders zijn volgens de Elektriciteitswet 1998 verantwoordelijk voor het veilig en continu transporteren van elektriciteit, het onderhoud en de uitbreiding van het energienet. Om de leveringszekerheid op de meest doelmatige wijze te waarborgen, moeten de netten worden verzaaid en uitgebreid, met inachtneming van duurzame elektriciteit, energiebesparing en decentrale productie. De opgave om het net te verzoeken en zo de leveringszekerheid ook in de toekomst te garanderen is groot. Deze opgave omvat onder andere het plaatsen van 50.000 extra MSR'en in de komende jaren.

De gemeente heeft de wettelijke taak om te zorgen voor een goede omgevingskwaliteit, dat wil zeggen voor een leefomgeving die veilig en gezond is. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening. Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (Omgevingswet) is een taak die primair bij gemeenten ligt. De gemeente is eigenaar, rentmeester en beheerder van openbare gronden waarop functionaliteiten voor algemeen nut een plek kunnen vinden. Elektriciteit is een cruciale nutsvoorziening, naast bijvoorbeeld drinkwater, riolering of warmte. Ook digitale connectiviteit is niet meer weg te denken, maar heeft verschillende vormen (antennebeleid en ondergrondse). De gemeente is hiernaast bevoegd via een vergunningensysteem uitvoeringsgerelateerde voorwaarden te stellen aan ruimtelijke inpassing en werkzaamheden die in het openbaar gebied worden uitgevoerd.¹

Elektriciteitsnetbeheerders waren tot 1998 of onderdeel van een energieproductiebedrijf, en/of onderdeel van gemeente of provincie. Sinds de Elektriciteitswet 1998 is de definitieve splitsing naar duidelijke e-netbeheerder gekomen die bepaalde taken wel en niet mag of kan doen. In Nederland is gekozen voor de constructie waarbij alleen publiek aandeelhouderschap van de e-netbeheerders is toegestaan en drie grote en drie kleine regionale netbeheerders hun eigen werkgebied hebben en het transport van elektriciteit verzorgen.

Verhouding netbeheerders en gemeenten en juridische borging MSR'en

De regionale netbeheerders zorgen voor de plaatsing van transformatorhuisjes en maken hierover afspraken met grondeigenaren. In veel gevallen is de gemeente de eigenaar van de grond. In die gevallen maken de gemeente en de netbeheerder afspraken om de aanwezigheid van een MSR juridisch te borgen. Dat kan publiekrechtelijk en privaatrechtelijk, beiden komen in praktijk ook in verschillende verschijningsvormen voor; hier gaan we later verder op in.

Belangen netbeheerders en gemeenten bij juridische borging (ver)plaatsen MSR'en

In de juridische borging moeten de rechten en plichten van zowel netbeheerder en gemeenten helder zijn vastgelegd, om te garanderen dat de netbeheerder op aangewezen locaties vitale infrastructuur kan plaatsen en houden, maar ook om te borgen dat – indien nodig – die

¹ De aanleg van transformatorstations is echter vergunningsvrij; vanwege beperkte omvang is geen vergunning nodig.

infrastructuur verplaatst kan worden op verzoek van de gemeente.² Gemeenten en netbeheerders hebben dus beide belangen bij heldere juridische borging van een MSR. De belangen van beiden zijn in de kern niet strijdig; zowel netbeheerders als gemeenten werken immers in het publiek belang en staan voor gezamenlijke opgaven in de energietransitie en het borgen van leveringszekerheid voor burgers en bedrijven. Beredeneerd vanuit zowel de netbeheerder als de gemeente lichten we hieronder de belangrijkste belangen kort toe:

Vanuit de netbeheerder:

- ▶ **Duurzame borging van ligrecht:** Bij het plaatsen van een MSR is de netbeheerder gebaat bij langdurige zekerheid en dus het 'behoud van positie'. Een MSR is een vitaal (en complex) onderdeel van het elektriciteitsnet die voor langere tijd geplaatst wordt. Met een MSR wordt de leveringszekerheid in een specifiek gebied geborgd die essentieel is om de wettelijke aansluitplicht na te komen. Er moeten dus waarborgen gelden waarmee een duurzame aanwezigheid van de MSR op een locatie is geborgd (en dus dat deze niet 'zomaar' kan worden verplaatst op verzoek van de gemeente). Een duurzame borging van het ligrecht betekent ook dat er sprake is van kadastrale borging en daarmee derdenbescherming, zodoende is het ligrecht ook geborgd in een geval waarbij de (omliggende) grond door de gemeente wordt verkocht aan derden. Tot slot betekent de borging van het ligrecht niet enkel de feitelijke plaatsing en aanwezigheid van een MSR, maar ook de rechten voor de netbeheerder om de MSR ten alle tijden te kunnen betreden voor werkzaamheden.
- ▶ **Uniformiteit van voorwaarden:** In het kader van de verzwaringsopgave van het elektriciteitsnet is het van belang dat netbeheerders snelheid kunnen maken. Dit betekent dat de processen om de verzwarende te realiseren, waaronder het plaatsen van vele MSR'en, geen vertraging moeten opleveren omdat telkens opnieuw het wiel moet worden uitgevonden. Dit is van groot algemeen belang, dus ook voor de gemeenten, gelet op andere maatschappelijke opgaven die afhankelijk zijn van de uitbreiding van de netcapaciteit. Daarnaast betekent schaarse personele capaciteit dat individueel maatwerk voorkomen moet worden. Het toepassen van uniforme voorwaarden voor wat betreft de juridische borging van een MSR draagt bij aan het versnellen van de verzwarende.
- ▶ **Redelijke schadevergoeding bij verplaatsing:** De netbeheerder wil bij een verplaatsing van een MSR recht hebben op een redelijke compensatie van schade. In de juridische borging moeten hierover heldere afspraken worden gemaakt.

Vanuit de gemeente

- ▶ **Regievoering op de (onder)grond in de openbare ruimte:** de gemeente heeft vanuit haar wettelijke rol de verantwoordelijkheid om regie te voeren op de openbare ruimte. Dat betekent dat de gemeente de bevoegdheid kan uitoefenen om te beschikken over grond waarop de netbeheerder een MSR houdt.
- ▶ **Uniformiteit van voorwaarden:** zoals hiervoor reeds aangegeven, is het ook een gemeentelijk (en maatschappelijk) belang dat er snelheid wordt gemaakt met de verzwarende van het net. Uniforme voorwaarden dragen daaraan bij, omdat hiermee sneller stappen kunnen worden gezet in de realisatie van de netverzwarende.
- ▶ **Redelijke schadevergoeding bij verplaatsing:** de gemeente wil bij eventuele verplaatsing van een MSR, op verzoek van de gemeente, dat de financiële kosten en schade redelijk worden verdeeld.

² In het hiernavolgende verwijst een verzoek tot verplaatsing altijd naar een verplaatsing op verzoek van de gemeente.

De vorm van juridische borging heeft invloed op de bovenstaande belangen van netbeheerder en gemeenten. Hier gaan we later op in. Eerst bespreken we hieronder de verschillende vormen van juridische borging voor MSR'en.

1.2 Vormen van juridische borging

Dit deel heeft tot doel om weer te geven welke juridische constructen in praktijk voorkomen voor bestaande MSR'en. Dit geeft de diversiteit van het speelveld weer. In de praktijk worden er met name privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten tussen gemeenten en netbeheerders.

Privaatrecht

Op basis van privaatrecht bestaan er meerdere type overeenkomsten die gesloten kunnen worden tussen een gemeente en netbeheerder voor de MSR op gemeentelijke grond in de openbare ruimte, namelijk:

- ▶ **Grondaankoop onder en rondom de te plaatsen MSR.** Met de aankoop van grond wordt er 12-30m² perceel overgedragen aan de netbeheerder. Hiertoe wordt een koopovereenkomst opgesteld.
- ▶ **Recht van opstal.** Een recht van opstal is een zakelijk recht (hierna opstalrecht) dat iemand toestaat om gebouwen, werken zoals kabels en leidingen, op, in of boven andermans grond te hebben. Dit recht doorbreekt de natrekkingsregel, waardoor de opstaller eigenaar blijft van de opstal. In het opstalrecht kan veel worden afgesproken. Een aspect is de termijn. Het opstalrecht kan voor bepaalde tijd worden afgesproken, maar ook voor altijd durend en niet opzegbaar. Netbeheerders nemen in hun overeenkomst op dat wanneer een asset geen functie meer heeft (niet meer in bedrijf is) de overeenkomst wordt beëindigd. Zolang de asset dus klanten bedient, blijft de overeenkomst in stand en kan deze niet worden opgezegd. Na beëindiging van het recht krijgt de opstalgever weer de beschikking over de grond.
- ▶ **Private overeenkomsten tussen gemeente en netbeheerder:** waarbij de netbeheerder 'om niet' gebruik mag maken van gemeentelijke grond voor het plaatsen van een MSR. Een andere vorm hierbinnen is het afspreken van erfpacht, waarbij een periodieke of eenmalige canon wordt betaald voor het gebruik van de grond.

In het verleden zijn ook andere privaatrechtelijke afspraken gemaakt, zoals huurovereenkomsten. In enkele uitzonderlijke gevallen komen in de praktijk dus alternatieve privaatrechtelijke constructies voor. Bij nieuw te maken privaatrechtelijke afspraken worden enkel bovengenoemde typen toegepast.

Publiekrecht

Het ligrecht van een MSR kan ook publiekrechtelijk worden geregeld. Dit werkt als volgt:

- ▶ De netbeheerder mag met een MSR op een aangewezen locatie liggen (en hier werkzaamheden verrichten) op basis en van een **publiekrechtelijke vergunning** waarin het gebruik van de gemeentelijke grond is geregeld.
- ▶ Gemeenten voeren op basis van een Omgevingsplan en diverse verordeningen hun beleid in de openbare ruimte. Specifiek voor dit onderwerp is een **Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren** (AVOI³) relevant voor de regie en coördinatie bij de aanleg van kabels en

³ Uiterlijk voor 1 januari 2032 dienen regels uit een dergelijke verordening te zijn opgenomen Omgevingsplan

leidingen. Vrijwel alle gemeenten hebben een verordening rond het werken in de ondergrond. Een beeld van de verschijningsvormen en benamingen is te vinden op deze kaart (let op: niet bijgewerkt naar 2024): <https://www.cob.nl/hbrinteractief/>.

- ▶ MSR'en zijn in de meeste verordeningen opgenomen als onlosmakelijk deel van het elektriciteitsnet conform de Elektriciteitswet en dus als een onderwerp waar de verordening betrekking op heeft.
- ▶ Bij het plaatsen van een MSR wordt de verleende vergunning aan de netbeheerder voor het gebruikmaken van de grond **soms aangevuld met een privaatrechtelijke afspraak** (bv. verkoop van grond; een recht van opstal) waarin aanvullende borging is geregeld voor de bovengrondse asset.

In de huidige situatie worden met name privaatrechtelijke afspraken gemaakt

Voor de circa 100.000 bestaande MSR'en in Nederland bestaan verschillende vormen van juridische borging van het ligrecht. Deze verschillen per gemeente, of ook binnen een gemeente per MSR. Niet in alle gevallen is er sprake van een regeling, bijvoorbeeld omdat een bestaande MSR nog stamt uit de periode dat de netbeheerder onderdeel was van de gemeente.

Netbeheerders geven aan dat (de nieuw te plaatsen) MSR'en in veruit de meeste gevallen nu verloopt via de aankoop van gemeentelijke grond (circa 2/3 van de gevallen) of anders het vestigen van niet opzegbaar opstalrecht voor onbepaalde tijd (circa 1/3 van de gevallen). De overweging daarbij is met name dat een privaatrechtelijke overeenkomst in beginsel een tweezijdige overeenkomst is die het ligrecht duurzamer borgt dan een eenzijdig publiekrechtelijk kader. Deze vorm geniet daarom de voorkeur van de netbeheerders. Hier gaan we later verder op in.

1.3 Huidige praktijk en signalen over knelpunten

Netbeheerders zetten via modelvoorwaarden in op langdurige zekerheid en uniformering

Om snelheid te maken met o.a. het plaatsen van nieuwe MSR'en, bieden de grote netbeheerders in Nederland zo veel mogelijk uniforme werkwijzen en modelvoorwaarden aan gemeenten. Daarbij hanteren netbeheerders een drietrapsmodel. Dat ziet er als volgt uit:

1. Het uitgangspunt is dat netbeheerders de grond willen aankopen.
2. Als aankopen geen optie is, wil de netbeheerder een niet opzegbaar opstalrecht vestigen voor onbepaalde tijd, al dan niet met aanvullende voorwaarden.
3. Als de netbeheerder en de gemeente er in bovengenoemde twee vormen niet uit komen, kan de netbeheerder een gedoogplichtprocedure starten. Het starten van een gedoogplichtprocedure is een *ultimum remedium*: de netbeheerder zal eerst via 'minnelijk overleg' moeten pogen om maatwerk te leveren om aan zorgpunten van gemeenten tegemoet te komen alvorens een gedoogplichtprocedure gestart kan worden. De gedoogplicht is een instrument dat in 2024 vanuit de Belemmeringenwet Privaatrecht in de Omgevingswet is geland, waarbij de eigenaar van de grond (bij een algemeen belang) verplicht kan worden bepaalde activiteiten of een werk op of onder zijn grond toe te laten.

Publiekrechtelijke regelgeving die in de meeste gemeenten van toepassing is, wordt in het standaardvoorstel van de netbeheerders buiten beschouwing gelaten of soms expliciet afgewezen in de overeenkomst. Andere privaatrechtelijke vormen, zoals een tijdelijk recht van opstal (met automatische verlenging) of een gebruiksovereenkomst maken in de regel geen onderdeel uit van

het voorstel vanuit de netbeheerder, hoewel deze vormen nog wel voorkomen voor bestaande MSR'en.

De opgave voor gemeenten om regie te voeren op de openbare ruimte neemt toe

De openbare ruimte, waar gemeenten deze rol uitvoeren, wordt tegelijkertijd steeds schaarser. Om regie op schaarse ruimte te behouden is het van belang voor gemeenten om expliciete beslissingsbevoegdheid te behouden over de openbare ruimte, nu en in de toekomst. Die rol ligt bij de gemeente(raad) als het bevoegde lokaal bestuur. Die regievoering is geen doel op zichzelf, maar een instrument waarmee de gemeente in het algemeen belang kan optreden door het maken van integrale belangenafwegingen, om van daaruit te beslissen over de inrichting van de openbare ruimte.

Bij de verkoop van grond of in een niet opzegbaar zakelijk recht construct, zonder aanvullende voorwaarden, verliezen gemeenten een deel van hun grondpositie én beslisbevoegdheid in de drukke openbare ruimte en daarmee een stuk regie. Dit is niet altijd direct problematisch. Immers, locaties voor MSR'en worden in een gezamenlijk proces tussen netbeheerder en gemeente aangewezen waarbij rekening wordt gehouden met duurzame aanwezigheid van de MSR. Echter, beperkte gemeentelijke regie is een risico (op de langere termijn). Dat risico is groter in de context van een dichtbebouwde omgeving, waarbij het gaat om kleine stukken grond in de openbare ruimte, niet aansluitend op privégrond/voor privégebruik.⁴

Het voorstel van de netbeheerder komt niet altijd tegemoet aan de regierol van de gemeente

De drietrapsaanpak van de netbeheerder (aankoop grond of een niet opzegbaar opstalrecht) komt tegemoet aan de het bieden van langdurige zekerheid voor de netbeheerder, maar gaat (zonder aanvullende voorwaarden) voorbij aan de regiefunctie van de gemeente.

Dit kan problematisch zijn, met name voor kleine stukken grond in de drukke openbare ruimte. Hoewel de gemeente ook binnen een privaatrechtelijke constructie handvatten heeft (bv. onteigening) om regie te voeren op de openbare ruimte, zijn de drempels fors hoger ten opzichte van een publiekrechtelijk stelsel.

Gemeenten signaleren dat bovenstaande situatie leidt tot knelpunten in de samenwerking

Zoals hiervoor omschreven zijn netbeheerders uniforme modelvoorwaarden gaan stellen waarin het voorstel is dat zij voor het plaatsen van MSR'en grond van de gemeente aankopen, dan wel een niet opzegbaar opstalrecht vestigen. In dit traject meermaals signalen naar voren gekomen dat gemeenten zich onder druk gezet hebben ervaren door de netbeheerder om de voorwaarden van de netbeheerder te accepteren. Bijvoorbeeld omdat er gedreigd werd met gedoogprocedures, dan wel het stilleggen van werkzaamheden. Er zijn gevallen bekend waarbij gemeenten in deze situatie weliswaar akkoord zijn gegaan met deze voorwaarden, al dan niet met een sideletter waarin ontevredenheid of ongemak met de gang van zaken is geuit.

In deze gevallen heeft de zoektocht naar een geschikte vorm van juridische borging geleid tot verstoorde samenwerkingsrelaties.

⁴ In het geval van dit vraagstuk betreft dit een MSR; maar het regievraagstuk voor gemeenten in de drukke gebouwde omgeving speelt breder dan enkel het plaatsen van MSR'en of de energietransitie.

Daarbij merken we ook op dat het gebrek aan een volwassen samenwerkingsrelatie tussen gemeenten en netbeheerders er ook aan bijdraagt dát er hoogoplopende discussies plaatsvinden in de eerste plaats.

Bij zowel netbeheerders als gemeenten blijkt er in praktijk niet altijd kennis en begrip te zijn van elkaars rol, belangen en posities. Samenhangend zien we een gebrek aan vertrouwen tussen beide partijen, wat resulteert in juridificering van de samenwerking en vertraging in het proces. Ook komt er naar voren dat netbeheerder en gemeente niet altijd als gelijkwaardige samenwerkingspartners rond te tafel zitten. Daarin speelt mee dat er soms sprake is van een kennisdisbalans: bij netbeheerder zit meer dossierkennis en juridische capaciteit dan bij (kleine) gemeenten.

Het vraagstuk dat in dit traject centraal staat blijkt daarmee meer dan alleen een juridisch vraagstuk, maar ook een voorbeeld van een samenwerkingsrelatie die nog veel aan volwassenheid heeft te winnen om toekomstige vraagstukken het hoofd te bieden.

/ 2 Analyse

2.1 Borging belangen in publiek- en privaatrecht

In de hiervoor beschreven situatie hebben we:

- ▶ Uiteengezet wat de rollen en verantwoordelijkheden zijn van gemeenten en netbeheerders en welke belangen er voor deze partijen spelen bij het juridisch borgen van de (ver)plaatsing en ligging van MSR'en.
- ▶ Op hoofdlijnen benoemd welke manieren er zijn om deze juridische borging vorm te geven.
- ▶ Een schets gegeven van de huidige praktijk en waarom deze leidt tot knelpunten: met name omdat de toepassing van de voorwaarden van de netbeheerders niet tegemoetkomen aan de wettelijke regiefunctie van gemeenten. Dit heeft in meerdere gevallen geleid tot het vastlopen van de samenwerking, juridische escalatie, en daarmee dus ook vertraging op de maatschappelijke opgave.

In dit deel hieronder zetten we uiteen hoe de verschillende vormen van juridische borging zich verhouden tot de belangen van netbeheerders en gemeenten. Met deze analyse leggen we een basis voor een 'voorkeursrichting': een acceptabele vorm van juridische borging waarbij de belangen van zowel gemeenten als netbeheerders in voldoende mate in balans zijn.

In deze analyse is meegenomen: a) de publiekrechtelijke vorm, dus op basis van een vergunning en b) de privaatrechtelijke vorm op basis van een opstalrecht of verkoop. Andere vormen zijn buiten beschouwing gelaten omdat ze in praktijk zelden voorkomen en in dit traject niet naar voren zijn gekomen als opportune alternatieven.

	Publiekrechtelijk	Privaatrechtelijk
Duurzame borging van het ligrecht van de netbeheerder	<p>Met een AVOI-vergunning kan de structurele plaatsing worden geregeld. Deze vergunning kan eenzijdig door de gemeente worden ingetrokken, waarbij de netbeheerder genoodzaakt is om te verplaatsen.</p> <p>Een AVOI-vergunning kan echter niet zomaar ingetrokken worden. Eventuele verplaatsing van een MSR is met waarborgen omkleed. De voorwaarden daartoe zijn vastgelegd in de AVOI. Aanvullend is de Awb (met beginselen van behoorlijk bestuur) van toepassing. Het opnemen van een MSR in het bestemmingsplan is een aanvullende versterking wijze van borging.</p> <p>Desalniettemin maakt het eenzijdige karakter dat netbeheerders onvoldoende waarborgen zien voor het ligrecht in een publiekrechtelijke situatie.</p>	<p>Opstalrecht: een opstalrecht is een tweezijdige overeenkomst.</p> <p>Een opstal- of erfpachtovereenkomst wordt notarieel en kadastraal vastgelegd. Deze zogenaamde zakelijke rechten zijn afgeleiden van het eigendomsrecht. Hiermee wordt natrekking met de grond verbroken en de borging van ligging geregeld. Dit biedt een goede borging voor het duurzame ligrecht voor de netbeheerder. Bepaalde voorwaarden, zoals voor hoe lang het opstalrecht geldt, kunnen nader overeengekomen worden.</p> <p>Koop: De netbeheerder heeft volledige rechten over de grond. Het ligrecht is daarmee ook duurzaam geborgd</p>
Regie op de (onder)grond door gemeente	<p>De regiefunctie van gemeenten is in een publiekrechtelijke vorm optimaal geborgd: de gemeente kan netbeheerder altijd verzoeken te verplaatsen indien noodzakelijk, door het intrekken van de vergunning. De netbeheerder is daarbij niet</p>	<p>Opstalrecht: wanneer sprake is van een niet opzegbare overeenkomst voor onbepaalde tijd is de regiefunctie voor gemeenten slechts beperkt geborgd. Bij een eventueel verzoek tot verplaatsing is de gemeente afhankelijk van de netbeheerder om mee te</p>

	<p>'vogelvrij'. Zoals hierboven toegelicht gelden er verplichtingen voor de gemeente en rechtsbescherming voor de netbeheerder in geval van intrekking van de vergunning. De gemeente is echter niet afhankelijk van de welwillendheid van de netbeheerder bij een verplaatsing en kan deze afdwingen. Dit geeft de gemeente optimale regie, maar de netbeheerder een onzekere positie.</p>	<p>werken. Het (laten) opheffen van het opstalrecht zonder medewerking van de netbeheerder is zware procedure waarvan de uitkomst ook niet vooraf vastligt. De regiefunctie is daarmee in deze beperkt geborgd, mits hier aanvullende voorwaarden voor gelden.</p> <p>Immers, in het opstalrecht kan worden geregeld onder welke voorwaarden de gemeente de opstalrechtsovereenkomst kan opzeggen. In praktijk worden reeds aanvullende bepalingen opgenomen om de regiefunctie te borgen. Met deze aanvullende voorwaarden is de gemeente dus in staat om regie te voeren op de grond waar de netbeheerder met opstalrecht aanwezig is.</p> <p>Koop: Op hoofdlijnen geldt dezelfde situatie als bij opstalrecht. De gemeente is afhankelijk van de medewerking van de netbeheerder en in een uiterst geval zal de gemeente de netbeheerder kunnen onteigenen om verplaatsing af te dwingen. Anders dan bij een opstal zijn er geen mogelijkheden om aanvullende te voorwaarden te stellen om de regiefunctie te borgen.</p>
Uitvoerbaarheid op grote schaal (snelheid en uniformiteit)	<p>Veel gemeenten hebben een AVOI; echter niet allemaal. De precieze invulling van deze verordening kan verschillen, maar is veelal gestoeld op gelijke uitgangspunten. De uniformiteit is echter beperkt en dat kan betekenen dat de belangen van de netbeheerder per gemeente anders zijn geborgd. Het uniformeren en versterken van deze voorwaarden in AVOI's, dan wel aanvullende zakelijke overeenkomsten, is tijdrovend omdat dit per individuele gemeente moet gebeuren. Dit beperkt de snelheid of uitvoerbaarheid waarmee binnen de publiekrechtelijke vorm uniforme kaders gesteld kunnen worden voor de juridische borging.</p>	<p>Opstalrecht: Netbeheerders kunnen relatief gemakkelijk uniforme voorwaarden toepassen omdat dit de afstemming tussen 3 regionale netbeheerders betreft, ten opzichte van 342 gemeenten wanneer AVOI voorwaarden geüniformeerd moeten worden. Bovendien is het overeenkomen van een opstalrecht een vorm die momenteel in de praktijk veel voorkomt. De uitvoerbaarheid van deze variant heeft beperkt nadelen als het gaat om het scheppen van uniforme kaders en de snelheid waarmee dat bewerkstelligd kan worden.</p> <p>Koop: Het kopen van grond is op uniformiteit en snelheid een goed uitvoerbare optie. Los van de overeen te komen grondprijs die de netbeheerder betaalt, gelden er in beginsel altijd dezelfde voorwaarden.</p>
Verdeling van kosten en schade bij verplaatsing	<p>Veel gemeenten hebben een nadeelcompensatieregeling die op basis van de geldende verordening voor kabels en leidingen is vastgesteld. Daarin staat vastgelegd hoe kosten worden verdeeld in het geval van het verplaatsen van infrastructuur. Deze regeling is van toepassing wanneer de gemeente de netbeheerder verzoekt te verplaatsen, wanneer dat in het algemeen belang noodzakelijk wordt geacht.</p>	<p>Opstalrecht: Tenzij anders overeengekomen, geldt dat de bij een verplaatsing op verzoek van de gemeente de netbeheerder volledig schadeloos wordt gesteld. Dat betekent (net als bij een onteigeningsprocedure) niet dat alle kosten worden doorberekend, maar enkel de feitelijk geleden schade. Dat zijn de kosten die de netbeheerder niet had gehad als de MSR niet verplaatst zou worden. In het berekenen van de schade is de netbeheerder gebonden aan voorschriften van de ACM waarin ook</p>

De hoogte van de compensatie waar de netbeheerder in dat geval recht op heeft, is in de meeste regelingen afhankelijk van hoeveel jaar de infrastructuur staat of ligt en volgt een lineaire afschrijving over een X aantal jaren. Per regio of gemeente verschilt de termijn waarin compensatie wordt geboden. In alle gemeenten geldt dat wanneer in de eerste vijf jaar nadat toestemming is verleend, de netbeheerder wordt verzocht te verplaatsen, er sprake is van 100% compensatie. Dit bouwt af naar 0%. In sommige gemeenten is dat na 15 jaar, in andere gemeenten na 50 jaar. Ook kunnen er afspraken zijn over onderscheid per type infrastructuur.

In veel gevallen is de afschrijftermijn waar de nadeelcompensatieregeling van uitgaat (15-30 jaar) een stuk korter dan feitelijke afschrijving en ligduur van MSR'en.

afschrijftermijnen zijn bepaald voor infrastructuur van de netbeheerders.

Koop: Zie hierboven.

Verhouding publiekrecht en privaatrecht

Over de verhouding van het publiekrecht en het privaatrecht is veel te doen en ook in dit traject is deze vraag meermaals opgekomen. Er bestaan verschillende zienswijze, van betrokkenen en juridisch experts, op de vraag welke recht toegepast zou moeten worden. Bijvoorbeeld of een gemeente in beginsel publiekrecht moet toepassen als er een kader (AVOI) is om de juridische borging in te regelen. En of er sprake moet zijn van een duale werkwijze, waarbij de AVOI wordt aangevuld met een opstalrecht, en welke uitgangspunten vervolgens moeten prevaleren in het geval van een verplaatsingsverzoek.

Om duidelijkheid te krijgen over de exacte juridische verhouding tussen een verordening en een zakelijk recht overeenkomst, loopt nu een gerechtelijke procedure tussen een gemeente en een netbeheerder. Om niet vooruit te lopen op te volgen jurisprudentie, doen we in dit traject geen uitspraken over deze verhouding. We baseren ons op de huidige praktijk waarin netbeheerders en gemeenten vrij zijn om de juridische borging publiek- en/of privaatrechtelijk overeen te komen en komen op basis van een weging tot een voorkeursvariant. Nieuwe uitgangspunten uit eventuele latere jurisprudentie over dit vraagstuk zal dan leidend zijn.

2.2 Conclusie

Een opstalrecht is de meest haalbare vorm om belangen te balanceren

Op basis van de analyse is de conclusie dat het opstalrecht als vorm voor juridische borging het meest haalbare kader biedt waarmee de belangen van zowel netbeheerder als gemeente geborgd kunnen worden, mits hierin de juiste voorwaarden overeen worden gekomen.

Daarbij overwogen we dat:

- ▶ We streven naar een acceptabele balans, in een vorm die in de meeste gevallen uitkomst biedt om snel de juridische borging overeen te komen. Draagvlak en uitvoerbaarheid zijn daarmee bepalende factoren.
- ▶ Het starten van gedoogplichtprocedures voorkomen moet worden. Ten eerste vanwege de beperkte borging van de positie van de gemeente in een gedoogplichtconstructie. Ten tweede vanwege beperkte uitvoerbaarheid en vertraging door juridische procedures wanneer er in toenemende mate een beroep wordt gedaan op de gedoogplicht door netbeheerders.
- ▶ De publiekrechtelijke route weliswaar een werkbare vorm kan zijn, maar dat de combinatie van een te laag beschermingsniveau van het ligrecht biedt (want eenzijdig opzegbaar) en een (in sommige gevallen) te beperkte nadeelcompensatie, voor de netbeheerders een onacceptabele uitgangspositie is.
- ▶ Het eventueel uniformeren en versterken van publiekrechtelijke kaders om deze aandachtspunten te adresseren, een tijdrovend proces zal zijn.
- ▶ Een tweezijdige overeenkomst een passende vorm is: het tweezijdige karakter borgt (mits met de juiste voorwaarden) een gelijkwaardige positie van netbeheerder en gemeente, die beide publieke verantwoordelijkheden vervullen vanuit hun eigen rol. Een MSR is bovendien technisch hoogwaardige en complexe infrastructuur met een vitale functie, waarvoor een hoger beschermingsniveau (i.r.t. reguliere kabels en leidingen) een navolgbaar en reëel uitgangspunt is.
- ▶ De regiefunctie van gemeenten met aanvullende voorwaarden geborgd kan worden in het opstalrecht.
- ▶ Bij een verplaatsing er geen oneigenlijke kosten op de gemeente worden verhaald, omdat zij niet de totale kosten, maar wel de feitelijke schade betaalt én de netbeheerder daarbij gebonden is aan het methodebesluit van de ACM waarin afschrijftermijnen voor onderdelen van het net (waaronder MSR'en) zijn opgenomen. Er is dus nooit sprake van 'nieuw voor oud' op kosten van de gemeente. Of wel: de netbeheerder voert geen netverbeteringen door op kosten van de gemeente.
- ▶ Het opstalrecht met aanvullende voorwaarden t.b.v. de regiefunctie bij zowel netbeheerders als gemeenten in de stuurgroep op draagvlak kan rekenen. Dit is bovendien een vorm die in praktijk reeds wordt toegepast en waarop kan worden voortgebouwd.

/ 3 Oplossingsrichting

3.1 Uitgangspunt oplossingsrichting

Er wordt ingezet op het versterken van privaatrechtelijke voorwaarden

Op basis van de verzamelde inzichten, gesprekken en de analyse is door de stuurgroep besloten een oplossingsrichting uit te werken in de vorm van een opstalrecht met aanvullende voorwaarden om de regiefunctie van gemeenten beter te borgen. De basis daarvoor is het 'regieartikel gemeenten', waar we hieronder nader op ingaan.

Met de toepassing van de oplossingsrichting geldt een gebalanceerde uitgangspositie voor gemeenten en netbeheerders en met de bestuurlijke afspraak wordt bekrachtigd dat er geen gedoogplichtprocedures worden gestart, tenzij zich een situatie voordoet waarin de toepassing van de hieronder uitgewerkte voorwaarden en processtappen niet leidt tot uitkomst.

3.2 Regieartikel gemeenten

Het 'regieartikel gemeenten' is nader uitgewerkt en wordt standaard toegepast bij opstalrecht

In het licht van het besproken knelpunt zijn netbeheerders en gemeenten in enkele gevallen gaan werken met een zogenoemd 'maatwerkartikel'. Dit artikel wordt toegevoegd aan de opstalrechtovereenkomst en hierin is geregeld hoe de gemeente in een geval van publiek belang kan overgaan op een verzoek tot verplaatsing en de overeenkomst kan ontbinden. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de regiefunctie van gemeenten, zonder dat de langdurige borging van het ligrecht in het geding komt. Het regieartikel is specifiek opgesteld om aan te sluiten op de publieke verantwoordelijkheden en taken van gemeenten die in het algemeen belang uitgevoerd worden. Het regieartikel zal voorts niet worden toegepast bij afspraken tussen netbeheerders en particuliere grondeigenaren.

Waar het maatwerkartikel nu in enkele gevallen is toegepast, is de uitkomst van dit traject dat de voorwaarden van het maatwerkartikel als standaardvoorwaarden worden opgenomen wanneer gekozen wordt voor een opstalrechtconstructie. Dit artikel gaat heten het 'regieartikel gemeenten'. Het regieartikel wordt op uniforme wijze toegevoegd aan de overeenkomst in afwijking van de standaard algemene voorwaarden. De netbeheerder is, net zoals dat nu de reguliere gang van zaken is, de penvoerder van de op te stellen overeenkomsten, om zodoende uniformiteit van de toepassing en ook de snelheid waarmee afspraken gemaakt kunnen worden, te borgen.

De precieze voorwaarden in het regieartikel en de formulering van de bijgaande toelichting zijn op basis van besprekingen in dit traject op punten aangepast. In **Bijlage A** zijn de definitieve toelichting en het artikel bijgevoegd.

Zoals eerder toegelicht reikt het vraagstuk verder dan alleen de inhoud van juridische borging, maar gaat het net zo goed over hoe netbeheerders en gemeenten met elkaar omgaan in de samenwerking. Daarmee is het van belang dat de voorwaarden in het regieartikel gemeenten eenduidig worden toegelicht en toegepast en dat hierover geen ruis ontstaat tussen netbeheerders

en gemeenten of tussen bestuurlijke en uitvoerende contacten binnen een netbeheerder of gemeente. Voor vraagstukken rond de toepassing van de regieartikel-voorwaarden die leiden tot knelpunten in het samenwerkingsproces, wordt een standaard stappenplan ingericht t.b.v. eenduidige en tijdige escalatie van het gesprek, wanneer noodzakelijk. Het stappenplan wordt toegepast waar gesprekken tussen netbeheerders en gemeenten vastlopen, ondanks de inzet van bovenstaande voorwaarden. Het stappenplan is toegelicht in **Bijlage B**.

Aanvullend: de term ‘eeuwigdurend’ wordt niet meer toegepast in overeenkomsten

In dit traject is meermaals naar voren gekomen dat in sommige opstalrechtovereenkomsten de term ‘eeuwigdurend’ wordt gehanteerd door de netbeheerder om de onbepaalde termijn van de afspraken t.b.v. het ligrecht voor een MSR aan te duiden. Onduidelijkheid rondom deze term bleek in sommige gevallen tot frictie te leiden in de samenwerking. Een betere benadering is dat het te vestigen opstalrecht altijd durend is en niet opzegbaar. De combinatie met het regieartikel maakt dat de mogelijkheid wordt geboden voor gemeente om hiervan af te wijken.

/ A Regieartikel gemeenten

A.1 Toelichting regieartikel

Het regieartikel gemeenten dient als doel om bij een gevestigd recht van opstal van te borgen dat de gemeenten haar regietaken kan vervullen en dus – onder bepaalde voorwaarden – de overeenkomst kan opzeggen. In deze bijlage wordt toegelicht welke voorwaarden daarbij van toepassing zijn en welke processtappen worden doorlopen wanneer de gemeente een beroep doet op dit artikel.⁵

Stap 1

Er is een besluit van het College van Burgemeester en Wethouders genomen waaruit blijkt dat de gemeentelijke ontwikkeling die volgt uit publiek belang conflicteert met de aanwezigheid van het transformatorstation.

Toelichting: bijvoorbeeld bij de aanleg of verbreding van een weg ligt een MSR op het voorgenomen wegtraject. Het publieke belang van mobiliteit/bereikbaarheid conflicteert hier met de aanwezigheid van de MSR en verplaatsen lijkt wenselijk.

Hierbij merken we op dat het voorafgaand een eventueel te nemen besluit, van belang is dat netbeheerder en gemeente tijdig met elkaar in gesprek gaan om de mogelijkheden en onmogelijkheden met elkaar (globaal) te onderzoeken. Ten minste is het wenselijk dat de netbeheerder tijdig wordt geïnformeerd over het voorgenomen besluit.

Stap 2

Op basis van het Collegebesluit treedt de gemeente in gesprek met de netbeheerder om in gezamenlijkheid te zoeken naar een voor de netbeheerder ruimtelijk en technisch aanvaardbare alternatieve locatie voor het transformatorstation. De netbeheerder verkrijgt op de nieuwe locatie minimaal dezelfde rechten als welke van toepassing waren op de bestaande locatie.

Toelichting: het zoeken naar een alternatieve locatie is maatwerk. Afhankelijk van de omgeving waarin de MSR is gevestigd en ook de functie van de MSR (knooppunt of eindstation) kan verplaatsen relatief eenvoudig tot zeer complex zijn. Het kan in uiterste gevallen wenselijker zijn plannen aan te passen waardoor de MSR niet verplaatst hoeft te worden. Het overleg dient ervoor alle mogelijke opties in gezamenlijkheid te verkennen. Bij een nieuwe locatie worden minimaal de juridische voorwaarden die van toepassing waren op de oude MSR meegenomen.

Stap 3

Op basis van de nieuwe locatie wordt door de netbeheerder een kostenopgave gemaakt van de verplaatsing. Enkel de verplaatsingsschade en notariële kosten zullen worden doorberekend aan de gemeente. De netbeheerder kan dus geen betere technische situatie verkrijgen op kosten van de gemeente.

⁵ N.B. er zijn situaties waar de netbeheerder een MSR weghaalt wanneer deze geen functie meer heeft. Dit is de verantwoordelijkheid van de netbeheerder. Het hier toegelichte artikel heeft hier geen betrekking op.

Toelichting: het uitgangspunt bij de kostenverdeling is dat de netbeheerder geen betere situatie kan verkrijgen door de verplaatsing. Bijvoorbeeld: verouderde maar nog functionerende technische componenten kunnen bij verplaatsing worden vervangen voor nieuwe 'state of the art' technieken. Echter, de kosten voor deze nieuwe onderdelen zijn voor de netbeheerder en worden bij verplaatsing niet doorberekend aan de gemeente.

Er dient daarom ook helder onderscheid te worden gemaakt tussen kosten en schade. Nieuwe onderdelen kunnen bijdragen aan de kosten, maar zijn niet per se schade die de netbeheerder lijdt als gevolg van de verplaatsing. De netbeheerder dient deugdelijk en navolgbaar te onderhouden welke schade zij lijdt als gevolg van de verplaatsing, danwel welke kosten zij niet had hoeven maken als het verzoek tot verplaatsing niet was gedaan. Daarbij wordt een open boek methode toegepast. Bij het bepalen van de werkelijke schade wordt uiteraard rekening gehouden met de afschrijving van de MSR en de technische onderdelen. Hierbij is de netbeheerder gebonden aan voorschriften van de ACM (zie kader hieronder) waarin ook afschrijftermijnen zijn bepaald voor infrastructuur van de netbeheerders. De kostenopgave wordt volgens een vast format opgesteld door de netbeheerder en bevat een onderbouwing van de verschillende posten.

Regulering regionale netbeheerders door ACM

Regionale netbeheerders zijn instellingen met een publieke taak en zonder winstoogmerk. In Nederland reguleert de Autoriteit Consument en Markt (ACM) de netbeheerders in de elektriciteit en gassector omdat de netbeheerders door de aard van de activiteiten monopolistische posities hebben. Regionale netbeheerder zijn daarmee onderhevig aan de tariefregulering van de ACM. De kosten die netbeheerders doorberekenen aan gemeenten, burgers of andere stakeholders zijn daarmee gebonden aan vaste kaders. Deze regulering is gericht op het stimuleren van efficiency en het verzekeren van een goede kwaliteit van de netwerken. Op de tariefregulering is een reguleringsperiode van toepassing. De huidige periode loopt vijf jaar, van 2022 tot en met 2026. De publicatie van het nieuwe methodebesluit door de ACM is op 20 september 2021 gedaan.

Stap 4

De kostenopgave (met daarin expliciet uiteengezet de werkelijke schade die aan de gemeente wordt doorberekend) zal aan de gemeente worden toegelicht, zodat de gemeente een goede afweging kan maken over het vervolg.

Toelichting: de schade voor de netbeheerder als gevolg van de verplaatsing komen in principe voor rekening van de gemeente. Gezien er sprake is van een opstalrecht, is de eventuele nadeelcompensatieregeling niet van toepassing, tenzij anders afgesproken.

Stap 5

Na akkoord op de kostenopgave zal de netbeheerder een planning afgeven voor de verplaatsing van het station.

A.2 Tekst artikel

Tekst regieartikel gemeenten

In afwijking van artikel XX van de Algemene Voorwaarden is de huidige Eigenaar (zijnde de gemeente) gerechtigd het Bedrijf (zijnde de netbeheerder....) te verzoeken mee te werken aan het opzeggen van het opstalrecht om redenen van algemeen belang. Aan dit verzoek tot opzeggen van het opstalrecht dient een besluit van het college van burgemeester en wethouders als bedoeld in de Algemene Wet Bestuursrecht ten grondslag te liggen.

In de situatie zoals hierboven bedoeld, heeft de huidige Eigenaar de verplichting om, in overleg met het Bedrijf, aan het Bedrijf een (of indien nodig meerdere) vervangende, voor het Bedrijf ruimtelijk en technisch aanvaardbare locatie(s) aan te bieden waarop de werken kunnen worden geplaatst. Ten aanzien van die nieuwe locatie(s) zal ten gunste van het Bedrijf om niet een zakelijk recht worden gevestigd, zodanig dat de door het Bedrijf daaraan te ontleen rechten niet minder en de daaruit voortvloeiende verplichtingen niet meer zijn dan die uit hoofde van het alsdan bestaande recht van opstal.

Alle werkelijke (ver)plaatsingsschade inclusief notariële kosten, verbonden aan de opzegging komen voor rekening van de huidige Eigenaar. Een daartoe strekkende kostenopgave zal worden voorgelegd. Bij het opstellen van deze kostenopgave wordt door het Bedrijf rekening gehouden met de verschillende componenten van de werken. Verbeteringen aan de componenten van de werken en hergebruik van materialen komen niet voor rekening van de huidige Eigenaar.

Eerst na acceptatie door het Bedrijf van de nieuwe locatie(s) en accordering van deze kostenopgave door de huidige Eigenaar zal het Bedrijf haar medewerking verlenen aan de verplaatsing van de werken en aan het opzeggen van het opstalrecht. Het Bedrijf zal na accordering van de kostenopgave een planning afgeven voor de verplaatsing van de werken. De rechtsopvolger onder bijzondere titel van de huidige Eigenaar kan geen beroep doen op dit recht op verplaatsing dan wel het recht op opzegging van het opstalrecht.

/ B Stappenplan t.b.v. escalatie

Stappen

1. Overleg m.b.t. juridische vaststelling vindt in eerste instantie plaats op medewerker/ ambtelijk-niveau. De toepassing van het regieartikel en de borging van de regiefunctie kunnen aanleiding vormen voor een nader gesprek om belangen en posities te verduidelijken. Het kan omwille van de voortgang in het proces wenselijk te zijn om (in onderling overleg) te escaleren wanneer daar aanleiding voor is. Alvorens te escaleren, dienen minimaal de volgende stappen te zijn gezet:
 - Bij vragen of twijfels rondom borging regiefunctie en kosten/schade verdeling vindt een overleg plaats om de inhoud van het regieartikel in het opstalrecht toe te lichten.
 - Dit overleg vindt plaats binnen een tijdsbestek van maximaal 4 weken. Als in die periode alle informatie op tafel is gekomen, zonder resultaat dat er een resultaat is geboekt, wordt er opgeschaald naar stap 2.
2. In tweede instantie wordt vindt er op directie- of managementniveau overleg plaats tussen netbeheerder en de gemeente. Het doel van dit gesprek is om een tweede weging te doen van de informatie die ter tafel is gekomen en op basis daarvan te zoeken naar een oplossing.
 - Bij de drie regionale netbeheerders zijn specifieke contactpersonen aangewezen om deze overleggen te voeren.
 - Het GKPL en VNG hebben eveneens contactpersonen aangewezen om de gemeente in de gesprekken voor deze stap te ondersteunen en mee te denken.
 - Het onderliggende doel van deze stap is om niet te snel over te gaan op bestuurlijke escalatie. Tegelijkertijd moeten bestuurders tijdig worden betrokken indien noodzakelijk. Dit overleg vindt daarom plaats in een tijdsbestek van maximaal 3 weken. Mocht dit niet tot resultaat leiden, wordt er opgeschaald naar een bestuurlijk gesprek.
3. Wanneer de eerdere stappen niet hebben geleid tot een uitkomst voor beide partijen en/of het overleg bij stap 2 langer dan 4 weken duurt zonder zicht op snel resultaat, moet er worden opgeschaald naar bestuurlijk niveau.

/ C Toelichting kostenopgave

Bij verplaatsing van een MSR op initiatief van een gemeente worden kosten gemaakt. Wanneer de ligging van een MSR op basis van een zakelijke overeenkomst is geregeld, zal een deel van die kosten – de schade – worden doorberekend aan de initiatiefnemer van de verplaatsing. Hiermee is uitgesloten dat kosten voor nieuw materiaal ter vervanging van verouderde onderdelen van de MSR en toebehoren worden doorberekend aan de initiatiefnemer. Het vernieuwen van componenten is de verantwoordelijkheid van de netbeheerder en deze kosten blijven voor diens rekening.

De hoogte van de schade dient bij verplaatsing door de netbeheerder inzichtelijk te worden gemaakt via een gespecificeerde kostenopgave. Deze opgave wordt opgesteld aan de hand van een vaste rubricering, waarin de volgende kostensoorten worden onderscheiden:

- **Ontwerp en begeleiding:** Personeelskosten per uur voor engineers, projectleiders en technische specialisten.
- **Uit- en inbedrijfstelling:** Uurtarieven voor monteurs en technisch specialisten voor het af- en aansluiten van de MSR.
- **Uitvoering:** Zowel interne kosten als kosten voor externe aannemers ten behoeve van de daadwerkelijke verplaatsing.
- **Materiaal:** Per eenheid gespecificeerde materiaalkosten, zoals technische componenten, kabels, leidingen en beveiligingsmiddelen.

De bovenstaande categorieën zijn indicatief: per gemeente of netbeheerder kunnen er verschillen bestaan tussen de gehanteerde rubricering. In de praktijk sluiten deze categorieën vaak aan op de bepalingen zoals vastgelegd in gemeentelijke nadeelcompensatieregelingen. De opbouw van kosten bij de verplaatsing van een MSR volgt daarmee dezelfde systematiek als bij de verplaatsing van kabels en leidingen.

Alle kostenposten worden op hoog detailniveau berekend en gepresenteerd. In de specificatie wordt tevens inzichtelijk gemaakt welk verdeelpercentage is toegepast: welk deel van de kosten wordt als schade aangemerkt en doorbelast aan de initiatiefnemer, en welk deel voor rekening van de netbeheerder komt. Dit percentage kan variëren per situatie, bijvoorbeeld afhankelijk van de mate van afschrijving van het bestaande materiaal. In sommige gevallen kunnen aanvullende afspraken zijn gemaakt over de verdeling van kosten.

Wanneer bij een verplaatsing afgeschreven onderdelen worden vervangen door nieuwe, worden de kosten daarvan nooit volledig op de initiatiefnemer verhaald. De afschrijvingstermijnen van fysieke onderdelen van het elektriciteitsnet – inclusief MSR'en en toebehoren – zijn wettelijk bepaald en vallen onder het toezicht van de Autoriteit Consument & Markt (ACM).